

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งระบุไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษามาตรา 24 (3) ที่กำหนดว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 13)

กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูป กำหนดให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ จัดเนื้อหาสาระกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนให้ผสมผสานกับสาระความรู้ทุกด้านไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมให้ผู้สอน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้และจัดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 12) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและแสวงหาความรู้ที่มีคุณค่า ในการดำรงชีวิตการทำงานและการพัฒนาสติปัญญา การอ่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการเรียนรู้ทางวิชาการและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และนำความรู้จากการอ่าน การศึกษาค้นคว้ามาพัฒนาความคิดได้อย่างเหมาะสม มีคุณค่าต่อตนเองและส่วนรวม (กรมวิชาการ. 2545 : 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ” โดยมีจุดมุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ การมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีความรู้ความสามารถในการ สื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิตและการใช้เทคโนโลยี

โดยครูผู้สอนจะต้องต้องปลูกฝัง และพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนคุณลักษณะอันพึงประสงค์มุ่งให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข คุณลักษณะอันพึงประสงค์ประกอบไปด้วย รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมได้ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็น พลเมืองไทย และพลเมืองโลก การมุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม มีความภูมิใจในความเป็นไทยตลอดทั้งใช้เป็นหลักฐานในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่าง สันติสุข เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ วิจารณ์และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ภาษาไทยมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทย นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวทัศน์ โลกทัศน์และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดี และวรรณกรรมอันล้ำค่า คนไทยจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ต้องทำความเข้าใจและศึกษาหลักเกณฑ์ทางภาษาให้เข้าใจ ฝึกฝนให้มีทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้สื่อสาร การเรียนรู้ การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง และชุมชน สังคม ประเทศชาติ (กรมวิชาการ, 2545 ก : 6) ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่เยาวชนควรแก่การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เน้นทักษะทั้ง 5 ด้าน คือ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด การใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม รวมทั้งสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งเป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง สังคมรวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและ

ลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการสื่อสาร ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการอ่านนับว่าเป็นหัวใจในการเรียนรู้ ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการอ่านได้ จะต้องมืองค์ประกอบต่าง ๆ กล่าวคือ มีความพร้อมในการอ่าน สามารถใช้สติปัญญาแปลความหมาย สิ่งที่อ่านและเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนกับสิ่งที่อ่านได้ ดังนั้น การอ่านจึงมีความจำเป็นและมี ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือ ทำให้ได้รับความรู้ ความคิด ตลอดจนแนวทางใน การดำรงชีวิตทุกแง่มุม ทางอ้อมคือ ทำให้เขียนหนังสือไม่ผิด ช่วยให้อ่านหนังสือได้คล่องแคล่ว และมีนิสัยรักการอ่าน (กรมวิชาการ. 2545 : 7)

การอ่านจับใจความเป็นทักษะสำคัญ เพราะสามารถช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงเรื่องที่อ่านอย่าง ถูกต้อง สำหรับผู้เรียนวิชาต่าง ๆ ทุกสาขาผู้เรียนจะใช้ทักษะการอ่านจับใจความเป็นเครื่องมือ ในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันนี้เทคโนโลยีรุดหน้าไปเรื่อย ๆ มีการวิจัย สิ่งที่แปลกใหม่ตลอดเวลา การอ่านจับใจความจะทำให้ผู้อ่านรู้ข่าวสารทันต่อเหตุการณ์และทันต่อ ความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของโลก ตลอดทั้ง ทำให้การดำรงชีวิตประจำวันเป็นปกติสุข และมีคุณภาพ กล่าวว่าการอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานสำคัญมากสำหรับการอ่านระดับสูงต่อไป เช่น ถ้านักเรียนจับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้ คือ ไม่รู้เรื่อง ก็คงไม่สามารถอ่านเพื่อวิจารณ์ว่าเรื่องนั้นดี หรือไม่ดีได้เลย ปัจจุบันปัญหาที่พบบ่อยในการจัดการเรียนการสอนคือ ปัญหาการอ่านจับใจความ สาเหตุมาจากนักเรียนอ่านหนังสือแล้ว ไม่สามารถสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ นักเรียน ส่วนใหญ่ไม่มีนิสัยรักการอ่านหนังสือ ส่วนหนึ่งเกิดจากนักเรียนจำนวนหนึ่งอ่านจับใจความไม่เป็น หรืออ่านได้ช้าทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ในการอ่าน จากปัญหาดังกล่าวทำให้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความสนใจศึกษาถึง การอ่านจับใจความไว้เป็นจำนวนมาก

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 188-189) สรุปพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ภาษาไทย มักพบปัญหา ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ยในระดับ ร้อยละ 52 - 70 สมรรถภาพที่ได้คะแนนในระดับต่ำได้แก่ ทักษะการอ่านจับใจความ การอ่านเชิงวิเคราะห์ การอ่าน อย่างมีวิจารณญาณ ปัญหาในการอ่าน ด้านครู ครูมีชั่วโมงสอนมาก มีภาระอื่น ๆ ต้องรับผิดชอบ ไม่มีเวลาเตรียมการสอน ครูขาดเทคนิควิธีสอนครู ไม่รู้จักวิทยาสำหรับเด็ก การสอนแยกส่วนเป็น ส่วนย่อย ไม่สอนแบบองค์รวม ทำให้เด็กขาดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้จำเรื่องราวไม่ได้ ด้านนักเรียนอ่านไม่ออก จับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ ด้านเจตคติและพฤติกรรมการเรียนนักเรียน ส่วนใหญ่ไม่สนใจเรียนและไม่รับผิดชอบต่องานที่ครูมอบหมาย

น้ำอ้อย อริยสุขสกุล (2546 : 3) พบว่าความสามารถด้านการอ่านจับใจความเป็นปัญหา ที่สำคัญ ส่งผลกระทบต่อการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทย เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านจับ ใจความของเรื่องได้ มีความเข้าใจเนื้อเรื่องอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากครูใช้วิธีการสอนแบบเดิม ครูขาด ความพร้อมในการสอน การสอนไม่มีการวางแผนที่ดี เรื่องที่นำมาอ่านยากเกินไป และขาดสื่อ

การสอน จากข้อมูลดังกล่าว เป็นตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้เป็นการพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่าน ช่วยให้ได้รับความรู้ ความบันเทิงและความคิดสร้างสรรค์ จรรโลงโลก เป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ ทำให้ผู้อ่านรู้ข่าวสารทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของโลก ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคมและประเทศชาติ ทำให้การดำรงชีวิตประจำวันเป็นปกติสุข การอ่านจับใจความจะทำให้ผู้อ่านรู้จักคิดวิเคราะห์ ช่วยให้มีความรู้และเข้าใจเรื่องราวที่อ่าน ปัจจุบันปัญหาที่ทำให้การสอนอ่าน จับใจความไม่ประสบผลสำเร็จ อาจมีสาเหตุมาจากครูขาดการวางแผนที่ดีในการสอน ขาดเทคนิควิธีการสอนที่น่าสนใจ เรื่องที่นำมาอ่านยากเกินไป นักเรียนจึงเกิดความเบื่อหน่าย และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชา ภาษาไทย

ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจี้เหล็กเขี้ยวไพรวลัยวิทยา ปีการศึกษา 2553 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ 47.92 (รายงานผลการสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนจี้เหล็กเขี้ยวไพรวลัยวิทยา. 2553 : 1-8) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่หลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนดเกณฑ์ผ่านไว้ คือ ร้อยละ 80

จากการรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าวทำให้ผู้สอนทราบว่านักเรียน มีทักษะในการอ่าน ไม่ผ่านเกณฑ์ตามหลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะ การอ่านจับใจความนักเรียนไม่เข้าใจความหมาย อ่านแล้วไม่สามารถสรุปใจความสำคัญได้ สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีปัญหาในการอ่านจับใจความ อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความพร้อมทางร่างกาย และสติปัญญาของนักเรียน รูปแบบเทคนิคการสอนของครู การสอนไม่มีการวางแผนที่ดี เรื่องที่นำมาอ่านยากเกินไป นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย นักเรียนไม่รักการอ่าน อ่านเนื้อเรื่องแล้วตอบคำถามบางคำถามไม่ได้ เรียงตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่องไม่ได้ นักเรียนจับประเด็นมาแล้วได้ไม่หมด เล่นแล้ววอกวน จับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความของผู้เรียนไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้ใน การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย จำเป็นต้องนำสื่อการสอนและวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของนักเรียน จากสภาพปัญหาดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อหาวิธีการหรือเทคนิคที่จะช่วยแก้ปัญหาการอ่านจับใจความของนักเรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการอ่านจับใจความ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ร่วมกับรูปแบบการสอนที่เหมาะสมจะช่วยในการพัฒนาการอ่านจับใจความให้ได้ผลดี ผู้วิจัยคิดว่รูปแบบวิธีการสอนแบบ SQ4R เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนใน

การพัฒนาการอ่าน จับใจความ

รัตนกันท์ เลิศคำฟู (2547 : 58) ได้ใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R ในการสอนอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า วิธีนี้สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนดีขึ้นและผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ หลังเรียน นักเรียนร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60 และมีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มร้อยละ 62.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนอยู่ในระดับที่ดีมาก นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและต้องการเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R อีก จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจวิธีสอนแบบ SQ4R ซึ่งเป็นวิธีสอนที่จะช่วยพัฒนาการอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากวิธีสอนแบบ SQ4R มีขั้นตอนการสอนอย่างเป็นระบบชัดเจนโดยเริ่มต้นจากขั้นตอนง่าย ๆ ก่อน มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนแรก (Survey) ให้นักเรียนได้อ่านคร่าว ๆ เพื่อสำรวจหาใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ขั้นตอนที่สอง (Question) เป็นการตั้งคำถามโดยเปลี่ยนจากใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านให้เป็นคำถาม ขั้นตอนที่สาม (Read) ให้นักเรียนได้อ่านบทอ่านเพื่อหาคำตอบโดยละเอียด ขั้นตอนที่สี่ (Record) เป็นการให้นักเรียนได้จดบันทึกข้อมูลและสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่าน ขั้นตอนที่ห้า (Recite) ให้นักเรียนได้มีโอกาสเล่าเรื่องจากข้อมูล และขั้นตอนสุดท้าย (Reflect) ให้นักเรียนได้เขียนแสดงความคิดเห็นจากบทอ่านที่นักเรียนได้อ่าน เมื่อเรียนจบในแต่ละแผนแล้วนักเรียนจะทำแบบฝึกย่อยเสริมทักษะการอ่านจับใจความ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ โดยใช้เนื้อหาเกี่ยวกับเพลง นิทาน บทความ ข่าว บทร้อยกรอง และสารคดี เพราะเชื่อว่าเมื่อนักเรียนทำกิจกรรมตามขั้นตอนการสอนครบทั้ง 6 ขั้นตอนแล้วจะทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เกิดการเรียนรู้ และความคิด เข้าใจเรื่องราวที่อ่าน และสามารถสื่อสารเรื่องที่อ่านให้ผู้อื่นเข้าใจได้ดี ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นว่าวิธีสอนแบบ SQ4R ทำให้การอ่านมีจุดมุ่งหมายและมีทิศทาง สามารถจับใจความจากการอ่านได้ดี ทำให้ผู้วิจัยสนใจใช้รูปแบบการสอนแบบ SQ4R พัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจี๋เหล็กเขียวไพรวลัยวิทยา อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการสอนแบบ SQ4R เป็นการใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เป็นวิธีสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านได้ดี สามารถคาดเดาเข้าใจแนวคิดเรื่องที่อ่าน ได้อย่างรวดเร็ว จดจำ เรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการสอนทั้ง 6 ขั้นตอนมีความสำคัญต่อการเรียนภาษาไทย เพราะสามารถพัฒนาทักษะทางภาษา ทั้งการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียน ไปพร้อม ๆ กัน มีคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ อยากรู้ และท้าทายความสามารถ ผู้เรียนจึงพยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำตอบ จากเรื่องที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหา

ในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการอ่านจับใจความได้ดี มีนิสัยรักการอ่านและสามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมเรียนรู้ในการพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยรูปแบบการสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพ เป็นอย่างไร
2. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยรูปแบบการสอนแบบ SQ4R จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมากน้อยเพียงใด
3. การจัดกิจกรรมเรียนรู้พัฒนาการอ่านจับใจความด้วยรูปแบบการสอนแบบ SQ4R จะมีผลต่อความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษา ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความ ด้วย วิธีสอนแบบ SQ4R ก่อนเรียนและหลังเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ค่าดัชนีประสิทธิผลหลังการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R มีคะแนนสูงขึ้น
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลังเรียนมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจีเหล็ก เจียวไพรวลัยวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 32 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่สอนมีห้องเดียว มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลดความสามารถ นักเรียนที่สอนมีสภาพปัญหาคล้ายกัน คือมีปัญหาด้านการอ่านจับใจ

2. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่านจับใจความ ด้วยรูปแบบการสอนแบบ SQ4R

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความ

2.2.2 ความพึงพอใจของนักเรียน

3. ระยะเวลาในการวิจัย

ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ระหว่างเดือน มิถุนายน 2554 – สิงหาคม 2554 โดยใช้เวลาดทลอง 12 ชั่วโมง รวมเวลาสอน 6 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาดทสอบก่อนเรียน การปฐมนิเทศและทดสอบหลังเรียน

4. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้เป็นเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาจิตวิทยาการศึกษาและความสนใจในการอ่านของเด็กแต่ละช่วงวัย ประกอบการพิจารณาการคัดเลือกข้อความจากสื่อต่าง ๆ ที่ใช้เป็นแบบฝึกพัฒนาการอ่านจับใจความ โดยคัดเลือกเนื้อหาจาก นิทาน บทเพลง บทความ ข่าว บทร้อยกรอง และสารคดี เนื้อเรื่อง แบบฝึกพัฒนาการอ่านจับใจความที่ใช้ในการวิจัยมี จำนวน 6 เล่ม ใช้เวลาเรียน 12 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการสอน SQ4R หมายถึง วิธีการสอนอ่านอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการสื่อสาร ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน ผู้อ่านสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้ดี สามารถคาดเดาเข้าใจ

แนวคิด เรื่องที่อ่าน ได้อย่างรวดเร็ว จดจำ เรื่องที่อ่าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย กระบวนการสอน 6 ขั้นตอน คือ อ่านคร่าว ๆ เพื่อสำรวจหาใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน (Survey) การตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน (Question) การอ่านเพื่อหาคำตอบโดยละเอียด (Read) การจดบันทึก ข้อมูลสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่าน (Record) การเล่าเรื่องจากข้อมูล (Recite) และการเขียนแสดง ความคิดเห็นจากบทอ่านที่ได้อ่าน (Reflect)

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การออกแบบและจัดทำรายละเอียดการจัดการเรียนรู้ของ ครู สำหรับนำไปใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความโดยผู้วิจัยสร้างขึ้น โดย สอดคล้องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อใช้พัฒนาการอ่านจับใจความ ด้วยวิธีแบบการสอน SQ4R จำนวน 6 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เรื่อง การอ่านจับใจความ นิทาน ชุดที่ 2 เรื่อง การอ่านจับใจความเพลง ชุดที่ 3 เรื่อง การอ่านจับใจความบทความ ชุดที่ 4 เรื่อง การอ่านจับใจความบทร้อยกรอง ชุดที่ 5 เรื่อง การอ่านจับใจความข่าว ชุดที่ 6 เรื่อง การอ่านจับใจความสารคดี

การอ่านจับใจความ หมายถึง การอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่ม ที่เป็นส่วนใจความสำคัญ และส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง โดยให้ผู้เรียนอ่านเรื่องที่กำหนดให้ โดยการอ่านคร่าว ๆ ตั้งคำถามจากการอ่าน จดบันทึกข้อมูล เล่าเรื่อง แสดงความคิดเห็น และ แปลความให้เข้าใจตรงกับผู้เขียนที่ต้องการสื่อกับผู้อ่านได้ เข้าใจประเด็นสำคัญของเรื่องนั้น ๆ เมื่อผู้เรียน ปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้ จะสามารถเขียนสรุปใจความสำคัญตรงกับเรื่องที่ตนอ่านได้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของผู้เรียนซึ่ง ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความ หลังเรียนรู้ด้วยวิธีการสอน SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สิ้นสุดลง ซึ่งเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบและความพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจีเหล็งเขียวไพร่วลัยวิทยาที่มีต่อการอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R เพื่อ พัฒนาการอ่านจับใจความ

ประสิทธิภาพของแบบฝึก หมายถึง ประสิทธิภาพของแบบฝึกอ่านจับใจความ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่า จะเกิดการเรียนรู้เป็นที่ พึงพอใจตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

80 ตัวแรก (E₁) หมายถึง คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 80 ที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อย ถือเป็น ประสิทธิภาพช่วงกระบวนการ

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึงคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 80 ที่ได้จากทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post test) ซึ่งเป็นประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index) หมายถึง ค่าที่แสดงความก้าวหน้าทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ4R ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยคำนวณจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านจับใจความและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพิ่มขึ้น
2. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยด้านการอ่านจับใจความและมีนิสัยรักการอ่าน มีคุณธรรม มีความสามัคคี เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข
3. ครูได้สารสนเทศแผนการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ด้วยรูปแบบการสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
4. สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้กระบวนการวิจัย ตามแนวคิดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R พัฒนาการเรียนรู้